

LA BÍBLIA VALENCIANA, ÉS HORA DE PLEGAR I UN CRIM AL PARALELO

Rafael Tasis, trilogia policíaca

«És el gènere literari més ben pagat del món», va fer observar Josep Carner a Rafael Tasis en certa ocasió a propòsit de la novel·la policíaca. I d'això, Tasis, en deduïa que aquesta opció literària tenia més exigències d'acabat que potser les altres, d'una banda; i de l'altra, l'asseveració de Carner també podia induir-lo a reflexionar sobre a com pagaven els altres gèneres. De fet, Tasis va reflexionar molt sobre la novel·la policíaca en diversos escrits, fins i tot va arribar a publicar un assaig, «Ètica i estètica de la novel·la policíaca», en la revista *Quart Creixent* pel juliol de 1957, on l'autor propugnava una sèrie de directrius bàsiques per a la bona realització d'una narrativa d'aquestes característiques. L'avalava l'experiència dels seus coneixements d'Edgar Allan Poe, Agatha Christie, Wilkie Collins, Conan Doyle... i la seua trilogia *La Bíblia valenciana* (1955), *És hora de plegar* (1956) i *Un crim al Paralelo* (1960).

Rafael Tasis estava «enganxat» pel gènere, probablement més del que insinua Jaume Fuster al pròleg de *La Bíblia valenciana*, publicada recentment a València. Fet i fet, no hi havia tanta diferència de motivació entre Tasis i Jaume Fuster, Antoni Serra, Ferran Torrent, Maria A. Oliver, Andreu Martín... a l'hora de novel·lar. Si és cert que en Tasis hi havia, en l'acte de l'escriptura, una certa voluntat de «fer país», és idèntica la certesa de la «mala fama» amb què era considerat el gènere per una part del sector intel·lectual de la postguerra immediata. I no és estrany que Tasis, en aquest clima, buscàs justificacions de «salvació» i proselitisme cap a un model literari «menor» i d'evasió, en un moment en què les circumstàncies imposaven la trinxera sintàctica. Des de la perspectiva actual, resulta relativament fàcil trobar-se còmode en un gènere que és moda i proporciona algun duro —no molts.

Les dates de publicació de la trilogia policíaca de Tasis —de les primeres edicions— no es corresponen amb les de la seua redacció. L'ordre cronològic hauria de ser diferent: *Un crim al Paralelo* i *La Bíblia valenciana* van

¿Qui va suprimir Maria Bardají, la del carrer de la Riereta que venia rifa al Paralelo? ¿Josep Ballester, de Silla, i Amparo Llopis, del Grau? El policia Vilagut i el gasetiller Caldes, a punt de resoldre-ho.

Miquel Alberola

ser escrites a París en 1944; la primera, uns mesos abans que l'altra, i *És hora de plegar*, onze anys després a Premià de Mar, per l'estiu de 1955. L'editorial 3i4, que a partir del 86 es va proposar de recuperar aquestes tres novel·les, tampoc no ha variat l'ordre «irregular» —no natural— de la producció policíaca de Tasis. Per l'abril de 1986, 3i4 va traure *La Bíblia valenciana*; després, pel novembre, *És hora de plegar*, i ara, d'ací a unes setmanes, ja podrem adquirir *Un crim al Paralelo*, dins la col·lecció «La Unitat». Tots tres volums, convé subratllar-ho, amb unes cobertes excel·lents, realitzades per Josep Hortolà, que haurien incitat el frenesí bibliogràfic de l'autor.

La Bíblia valenciana és la primera novel·la de gènere policíac —el qualificatiu de negre, lladres i serenos, enigma, misteri,... el reservarem al dictamen dels erudits enciclopèdics— catalana, a pesar de les incursions anteriors en el gènere d'Antoni Careta i Vidal i C. A. Jordana, els quals no van donar en els seus escrits la consistència que aquesta narrativa requeria. Rafael Tasis, quaranta anys abans que Umberto Eco publicàs *El nom de la rosa*, planteja un entramat de misteris al voltant d'un infòlio de Micer Bonifaci Ferrer, el germà del nostre representant al santoral, imprès entre 1477 i 1478, que, contràriament a la sort que va córrer, escapa de les flames de la Inquisició i durant quatre segles reposa en un racó dels prestatges d'un propietari descendent de la noblesa catalana. Els misteris que vertebreren l'obra prenen com a base una llegenda difosa a França per Gustave Flaubert, i a casa nostra, per Ramon Miquel i Planes amb

el llibret *La llegenda del llibreter assassí*.

Els contundents coneixements de Tasis sobre el món dels llibres, no oblidem que en morir el seu pare va haver d'assumir les responsabilitats de la botiga de papereria i de la impremta familiar de la Rambla de Caputxins, li facilitava posar en la ment fantasiosa del personatge Francesc Caldes tota mena de mites extraordinaris que, al capdavall, ajudaven a resoldre les zones de misteri dels fets. És el cas també d'*Un crim al Paralelo* amb la història de Marcús i la seua cabra d'or, de l'opuscle inèdit *Lo perquè de Barcelona*, de Pere Serra i Postius. L'última de les novel·les de la trilogia tasiana, —l'última que va escriure—, *És hora de plegar*, en canvi, prescindeix d'aquest recurs il·lustratiu. Això, i d'altres aspectes, distància *Es hora de plegar* de les altres dues novel·les, més aproximades en l'arquitectura narrativa: amb onze anys, la concepció de Tasis havia variat fins al punt de prescindir al màxim del comissari —o inspector, això— Jaume Vilagut i del periodista Francesc Caldes.

Caldes i Vilagut, una col·laboració cordial.

El policia Jaume Vilagut i el periodista de les *Últimes Notícies*, Francesc Caldes, només tenien una cosa en comú: havien estudiat plegats a l'institut. Tret d'això, tot els convertia en antípodes. Vilagut era de forta musculatura i carrera brillant en el cos de policia. De bon veure, alt i hàbits esportius. No tenia res d'intel·lectual ni sentimental, i, del seu ofici, l'atreïa el caire esportiu: una barreja entre la cacera i la lluita lliure que combinava, en les hores ocioses, nadant en doble *over*. Caldes, en canvi, és un patriota local de Terrassa, sobretot, de cara als sabadellencs. Baixet i prim, cabells llargs i depentats i corbateta de llaç. A sota la gavadina dubtosa de color mantega amagava un talent inèdit. Era un gasetiller coneixedor de la teoria i la pràctica dels detectius antics i del seu temps, dels personatges Philo Vance, Ellery Quenn, Hercule Poirot i Sam

**La novel·la pollicíaca
fou per a Tasis una
trinxera sintàctica.**

